

Emnenr. 35.

Fylke: Sogn og Fjordane.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Gjølev.

Emne: Ælbrygging.

Bygdelag: Gjøddal.

Oppskr. av: Sigvard Toréus

Gard: Toréus og andre garden.

(adresse): Dale i Sunnfjord.

G.nr. 121 Br.nr. 3.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Johann J. Heggheim og Jørris St. Heggheim. Johans er 73 år
og Jørris er 89 år.

SVAR

A.

1. Ja, det hender av og til at folk bryggjar maltøl enno, men i dei seinste åra har det vorte gjeldsøle eller kvart, og helst etter den siste krigen.
2. Folk som er komne opp i åra, hugsar svært godt korleis ein for fram når ein bryggja. Over heile Gjøddal har dei fleste karar over femti år anten sett på - eller vore med i slikt arbeid.
3. Grunnane til at Ælbrygginga stort sett er slutt, er mange. Fråhaldsprøva gav fyrste dødsstøyten, så kom siste krigen med lite matkorn - og til sist det viktige: «Knierren», som er lettare å laga. Kanskje har òg dei gamle Ælbidra gått ut, og så lagar ikkje folk meir.
4. Æl (Knierren, Sals, glide) av vatn, pørker, gjer - og kanskje maismjøl vert nok miksja saman av ein og annan. Same det jamvel gjer i «Ryrmysa» og på «merjer» dei pørker på. Like «patskoggal» vert ofte medgradne i høg (jamvel hestemøkk) og står der og gjerar. Men korleis denne dykken vert laga, er vanskeleg å få greie på for ein som set i edringskapsnemnda og 4 eller vel kjent som fråhaldsmann.
5. Ja, og er viss som at det mesle av Æl, t. d.

bryllauþs-öl vert laga av kjöpt vara. Malt-
ekstrakt o. a. vest miska panna med rúður
eller „pirop“ og gjær. Slík er det nok nok stórir
líkur av hærðet.

Í Gúddal vert dette ól vísuley for det
muste laga eller gæual uppskrift for heimebrygg.

6. Det er þó til bryllauþ ein laga í nokkum
skúldum. Men úngdomen - á ja, eldri „ótrækki“
med miska panna til fester og helgarbeið og.
Men det er ekki ól, det er pils. (Kveini.) Vol-
væren er ingen fare lengur í Gúddal! -

B.

Þess gamle heimebrygginga.

7. Til væley var det húsferen þess bryggja í
gamla dagar. Det var í allu höv karane þess
stelli med det óleiddet.
8. Gaf ein tjúu - tretti - fírti ár áttunda í tíða,
þá kunn karane þá kvar einosle gard bryggja.
Mange hadde þó for á vera „meisterbryggjarar.“
Þesslike har nok í dag: Gystein B. Vik (83 ár)
Kolbein Gallafors (79 ár) o. fl. Heimilsmannen
for det mesta av denne útgreiingna, Jóhan J.
Heggheim, har þó for á vera ein storbryggjar.
Í gúldogum voru tala all þess Haus Haugland.
„Hainy bryggja þá hærðandi ól. Stórt ná þá, og
góðt jore þá.“ Men Haus Haugland var bonde
þá ein av „storgardum“ í bygða. Hau þong ekki
spara þá mæltet! -
9. Þess oftost bryggja kvar á þess. Det herde nok
at „plosskalla“ og „fatti tjúringa“ bryggja í bog
med arðe, men det kunnu þessa med ei vág
mælt þess þess þess med.
10. Ein bryggja allis til jö, til bryllauþ, barnsól og
græfend. Þess væley det var fí, gaf ein gamling
þó for þá jölbrygginga þessa av:

"Ele de opp. No a kjø nokke lint se. For bryggja all'e te jule kor fatiske da na fy dei. Da na ma lite fy Brendine oppe i Kalstahauga, ho alle merke ikkje dosa pa se, men ei noj malt te jule hadde o."

Ein bryggja og til plattkonna av og til. Til vauley laga ein barnsolbrygget for "renjakona kom." heiv hest det for hardjosta praiv ei "seujakone" ikkje fekk ol a stykke seg pa.

11. For hadde som oftast fiske reglar for kor mykje ein skulle bryggja til eit lag. Men desse reglane ymsa nok godt mykje. Koda avgjorte vel i dei fleste hoiv kor mykje ein skulle laga til. Valte pa gjestene haiv ein og rekora med. Nok er det, at eit lag der ein ikkje kunne bjoda det ol gjestene ville ha, vart kalla "eit tuerlag." Da va eit godt tuerlag lo!

12. Ja praiv det let seg gjera, villo ein ha litvotta ol pa vora? Drank ein kjellaren heiv tom, fekk ein god for a vera ei "olsupe." Det namnet vart elles brukta som plike som rak gardane mellom pa olbyggt. dette galdt juledet. Om kumoren reirna oftast olet.

E. Malt.

13. Nei, fore siste heimskrigen var det om lag ingen som kjope malt. Gar ein tjuu - fem og tjuu av alleude i tida, var smaltkjops utvirket i Guddal.

14. Det var mest bygg og havre som vart nytta til malt. Havren avta ein jolv. Bygg (smalbygg) kjope ein. For ei fiske - seuti oi riden, brukta ein ofte "blaudkonn." Blaudkjonn var havre og bygg som var satt i lag. Og hugvar godt ein gammeling pa: "Ja blaudkjonn vart du allis stekt godt ol." Det var Lars Lauden, f. kring 1850, som sa dette. "Me hadde einj akre pa Saude, hainj vart dar mest reinekonn i, o da brukta me te ol.

Med "reine Korn" meinte han bygg.

15. Forskilde maltænnen blev og iisgi høyt om i Gjøddal. Dei nytta beste kornet som var på garden til malt, på kornet æmmalike.
- 16 og 17. Ein sette kornet i elva i sekuler som reumaren. Om vinteren hadde ein det i staupear. Ein leytle vatn på det med visse mellomrom. Som østod stod kornet i "bløyt" i tre døger.
- 18 og 19. Kornet stod i staupear til det tok til å sla. Då "trúa" (stoppa) ein det godt i høg. Når det hadde tene til å sla, la ein det på ei "høve." Fjuktne skulle nå opp i gripene. (D. v. s. ein sette høvede ned i, og då skulle kornet nå opp til "tommespring" inn.) Høve var eit åklede som var voren av hestetegl. Lunde hadde sett tre ramme kring.
20. Når kornet var godt ølt, sette ein "høve" på ei stor helle på røykannen - eller på "spikehjellev." Spikehjellev var to-tre storvar som låg frå leilene og bost på ei list på veggene ut med innene. Spikehjellev nytta ein elles til å "truka" spik o. a. på. Der sette ein og ramos.
21. Ein røide kornet med neven. Lunde hadde ei "maltvare", d. v. s. ein spade med vinkelhakk på. Best pålitande var det å brukka neven.
22. Ein kalla dette øbeidet å "mo" (iisgi onó) (kornet) mallet.
23. Ein passa ællid på at mallet alle passely iet. "Da avjore einj. med å krenkja korn'e." Ein la eit korn "på dan eine tommespringnøgla og bræit da med den andre, rett på dei gamle jore når dei drap loppu og lüs." Var kornet ømøgt i mægeu, vart det høede for "iutelt." Men skulle ein vera viss om at det var "jamelt", på læit ein passa på å ha "jæmøst" korn.

24. Ein Kalla groven äl. Vart groven grov, hadde ein "elt" kotnet for mykji. Då vart ikkje plet sterkt, og så fekk det i smak.
25. Groinga tok tid etter som "varmen va i hüsä." Oftest puetta det frå tre dagar til ei veko. Sumne "bröyddde på mealte om motta, fy då bræu du 'kji i omma."
26. Heiv bet alltid åleu vera med når ein "kroyde mealte."
27. For ein ikkje mealtet i rett tid, sette åleu i smak på ølet. Men tok ein det i rett tid, steyrte åleu ølet. "Der e mykji kraft i åla," sa dei gamle.
- 28 og 29. Heiv tūrka mealtet som oftast på "røykromshellin" eller på "spikehjell'a." Då loj det på "herene" som tolde bra varme. Heiv laugtūrka mealtet, og det var det beste. Andre la mealtet på "tūrka-omrin" i elthuset. Men "da va vauskeby", fy då høit ein fara på "rekole" ord var ma. Det var på "tūrkaomora" i elthuset ein la mjøl-kotnet og.
- Så mealtet var ferdig "lotka", la ein det i ei tūrma eller ein stovk. Det var elles godt vauskeby å avjira når det var høvdyg turt.
- Gammalt mealt rekna ein for å vera best. Dei som hadde rös til det, gjorde oftast jule-mealtet ferdig om pumaren. Då kūrme ein kūrka det i sola. Heiv la då "malthara" på eit tak der sola tok godt. På sumne gardar var sjiltan maltkomora tom, "ka på skü komora på." Gamle folk leiddde seg ofte med å jode for mealt. "Dei ska 'kji fore me te jotine ord skammine", hermer dei etter ein gammel man på Sleisid.
31. Mealtet måtte aldri vera "for firt me", "fy då fekk einj du ikkje ta posta."

6
 Ein wolle herre passa på at alt kornet var
 kløyrt.

32. Ujgent.

33. Ja, på paut ein hadde røst til det, men "da
 hadde bare folkje på storgara."

D. Humle.

Ein både avla og kjøpte humle. Handelsonnemen
 i Vadheim i Egnen og handelsonnemen i Dale
 hadde jaulby humle å selja. Dei hadde elles stieb-
 sel og brunnevinshandel.

Ja, sumne gardar var det "homlegare." Ja, seint at
 og høgvar, kring 1912, var det humlegard på Heggheim.
 Fjorde tider var det avla humle på Haugeland,
 Svartfors, Steinset, Gjovik og Kirkås. Ja, hovid-
 bruket på Lorebo var det og humlegard.

Humlegardene hadde ein på østsida opp eller ein
 húsvegg. Der sette ein opp ei trekes for humleu
 vass opp eller. Sar ein hausta humleu, grømde
 ein hane i ei jery, "homleostja" - eller i eit
 anna lidre. Sumne hadde små luttar, "homle-
 luttar."

34.

Ja, ein nyttar alltid einen. Ein koka eineren og
 bruka lozen. Lozen var på vinnkona at han var
 brun på let. Sumne hadde ølste pepar eller, "kydd"
 (karve) i ølet. Andre bruka poteter. Men potet-
 ølet vart på svart på let, og på vart "da på
 tjukt" at det fall ikkje lett å drikka. Det "fråna"
 seg og mindre ein når ein hadde seint dattøl.
 Og frå, (svart) det wille ein ha på staupeit.
 "Sigg kj fraehattin på staupe, på je e kj stort
 fy øle," på dei gamle.

Ein og annan ha tobakk på botnen i øl-
 lidre (kinnra, kaggen eller det laggalidre ein
 hadde ølet på.) Men "da øle vart kj hordle, einj
 spydde ta da."

E. Brygging.

38. a. Giler (jilin) bruka ein feyst. Det var ein svart stor, lagga stovk. Opp i giler hadde ein maltet. På kora ein einelag og „mögkte på“. Det kalla ein „å maste“. Ein hadde ein spade, „maskeröva“ som ein førde maltet og einelagen i hop med. Summe kalla maskeröva for „maskesproa“ eller „mastesproa“. Når ein hadde maste i giler, tappa ein ei leytte om gongen. Den vata ein då tappa, kalla ein „vytr“. Når „maskesproa stod av seg sjölv i „maltlag-svartkj“, rekna ein med å ha hatt nok vassvate (einlag) på. Men let det „maste“ maltet stå i 6-8 timar før ein tappa. Før ein tappa, tok ein ofte spaden og sig om det draiep av harr. Her hjelpe gaeval rögnse ein hit å augjra om ein hadde „maste“ vort.

b. Med ein times mellomrom tappa ein på ei leytte vate av giler og hadde opp i „postin“. Rosten var ein stor, lagga stovk. På botnen av posten hadde ein nokre trespiler med „skorer“ i „skoruspilene“. Gjennom desse skorene rann så „vytret“ fram i kvaneholet. Oppå pilene ba ein alltid ein halmring.

Ein hadde vort malt i postin og. På dette maltet „mögkte“ ein einelag. Til sist avise ein alt ut giler og hadde opp i posten. Den „mögkja“ no var ein vauskeleg kinst. Ein måtte alltid sjå etter at „vata“ ikkje stod högre enn maltravet.

39. Bryggjara reingjorte ein alltid med stikk einelag. Einelag bruka ein og å reingjera alle slag malt-keitne med.

40. Giler ein hadde i posten, er skilde ovarefor. Det var trespiler med skorer i og ein halmring. Dette kalla ein for „vordelaje“.

41. Tappolet var alltid i botnen. Svine hadde kjipe kraner. Snu heit bruka ein, "heimejone" kraner av tre. Av og til nytta ein ein tapp. Snu a toppa - både frå roskun og gileu var vaustkeleg, og det var betre i vandringsveie ein bruka tapp.
42. Ja, som skiedra paafor.
43. Ein wotte heit ha einen mud bar på. Kieebora rutra ein med sette, "sirs go somake på ole."
44. Ja, ein råde det ^{maltet} i eineloz i gileu, silis som og har skiedra paafor. Ein råde det med "maste-
rora" (mastesproa..)
45. Ja, ein kalla maltet blanda med eineloz for "maste" både i gileu og roskun. Alieit kalla ein a "møytja" eller "mastea."
46. Når "mastesproa" som lag stod i "masteskverine", eller når ein fusk det til a styppa hoveby (avjort eller gammel røynde) av mastesproa, meinst ein at masket var hoveby fusk.
47. I gileu stod "masteskora" fra 6-8 timar. I roskun stod det i stje leug, ein betre let det vesle friske meallet plotra ei lita stund i "votret" ein hadde tappa av gileu.
48. Ja, ein breidde alltid aklade over både gileu og "roskiv". Når ein letta på akladet, fusk ein alltid ein pot einiginn i vrasen. "A dette ska verte uosa a styppa se på!" hermer dei eller ein kjend ölbyggjar, Jørgen Pedersen.
49. By brayskiedra det paafor.
50. Når ein tok "votret" av gileu, var det som oftast to-tre bytler ein, "tok itle kver vög malt." det var litt mein uoi ein toppa av roskun. Ein kalla dette "a ta itle." Ville ein ha stadet öl, tok ein to bytler av kver vög. Ville ein ha öl, "leim'are", tok ein tre bytler. Ein verdette og meallet. Etter godt malt, tok einj mein

ittu enn eller minnre godt malt.

51. Þeir mættu alls gjæva þeg gode þlundur bókur min
ein þappa av þokun og gilm, ei þyftu i tímum var det
væleg. Þeir þadde þessildu þryggjelyftu. Þessu þyftinu
þart allri þrúka til uros anna. Þi gæual þryggj-
lyftu, þappa og þessgjord, mællu og þer um þogun.
No þok 14-15 l.

52. Og þá þenne þota þalla ein „vyrter.“ („vyr.“)

53. Det mættu þenna þeint, ei þyftu i tímum var det
væleg.

54. Þa, ein þorrana þá „vyrte“ „diskreterte, þurðiste o
þrúka þi þor eini þrú þogge þokun.“ Þer þor
gæual þogmele ein til þyft. Þeir mættu þreista
av þessa um „all þrafta va þerja.“

55. Þeir þappa i þyftu og þo i ein þorð.

Þurme þogga þokun þeller tidleg. Þá var þei þisse
þi á þá þessu ól. Det þor var all av þrafta
i þokun, þoga þei, þurme - ól (þesse - ól) av.
Þesse ól þadde ein til þorðþrúka og þorð-
þrúka. Þeir þoga det þá þame mælu þor
„gól - ól.“

„vyrte“ þora ein og þogmele þi þrú i þame
mælu - og þi „græta þil“

56. „vyrte“ þadde ein þo þá ein þyft og þora det.

Þurme þesse þirru og þurðu til. „Þa va allri
þarð þrúka eini þrúka.“ Þer „þa ól þadde
þá þess þyft og þer þess. Þil á þogva þessmælu
þrúka ein þyft (þarv) og þess þerav.

Þurð þorþinga þesse ein þurme þil.

No þala ein þessu um „vyrte“ þerger, min þor ól.

Þar ein þadde þora þota um þyft i þi min þerav
(þess þarv), av þess ein þerme i „þorþerav.“

Þurme þerav var þoga av þogger og þessa. Þurme „þor-
þerav“ var þoga av þess þerav eller þess. Þei þurme -
þerav og þer þess, var þoga av þogger.

No hadde ein friggjort gileu, vaska huan og sett huan på den staden ein ville ha ølet. Ein rein-gjorde huan allest med ein lof. Som oftast sette ein huan i Kjellaren.

Ja bar ein då vata or uthuset og i Kjellaren. No skulle ein selja gj'ora i. Frå ein sette gj'ora i, måtte ein lata henne „kolva.“ Var ho heitare enn holvde brauda, haudbaken, kinnne volda på henne, var ho for „heile.“

Når vata no tok hie å sea, vart ho aldri nemnd for anna enn øl.

Bruka ein ikkje dravet, var det allest roken ein reingjorde og sette i Kjellaren. Men dei fleste nytta dravet.

58. Skytken i ølet avgjorde ein etter kor mykje ein hadde „tute itle“ og kor godt mæket var.

59. Det som var att gå roken av „mætrovine“, kalla ein „drav.“

60. Dravet bruka ein rodt øfte hie krøken mæ, reby åt hestane. Og det ferd dei nøgde av i jola. For tredje-dag jol drakk ein av karane seg eit godt mod og reid gjerda rundt på „foket sto.“ Dette kalla dei „i riva dystin.“

Ein nytta og dravet hie flattbrød. Då mol ein det på kverna.

Når ein mol mæket, hadde ein allest ein „trusstøyt“ på støppa det ned i kvermainga med. Vile ikkje kverna „je da frå se att, (ta da vinda se) spaddde einj vattin på.“ Når dravet kom vinda kverna, var det som ei tjurk røpe.

„Ho va på kjukke alle som einj tok inn'e med ei aise, på rann da ikkje alle aisehola. Frå kverna bar ein dravet i bytter. Det måtte helst bestast med ein gong.

Når ein skulle „kna“ dravbrød, måtte ein

alledred ha lett gitt mjøl på. „Dravbró va godt,“
 på gamle Klaus Heggheim, „Da plósa se aldri på
 bróhellirne nær einj stökke da.“ Nár ein mytka
 dravet til brót, þá dei gamle: „Einj hadde itje
 nose tap på a bryggje te júl.“

F. Gjering.

61. Det var med handbaken ein avgjorde Kor varmt
 vytreð skulle vera nær ein sette gjær i. Ein
 hadde rostet for det meste stáandi i Kjellaren,
 d. v. s. hadde ein rimeby góð Kjellar.

62. Fr, ein dekte med klede.

63. Gjær.

64. Gjæra loyste ein opp i „vytr“. Ein hadde tær gjær
 på ei flaske. Nár ein ville auka henne, hadde
 ein „vytr“, kauskji med litt „kamdisvokk“ – i ein
 litlu beitt eller ei litlu beytte. Sá lét ein dette
 auka seg ei skúrd. Hadde ein súkter i „auka da
 fúrtare.“

Ein sette itje all gjæra i med ein gong. Noko
 mealle ein ha att til ólet var komu på Koggar
 og timmer – eller óg – om det kymte seg at gjæra
 „itje fata.“ Sumne hadde ei dringler opp i.

Dringler hadde mænge ei østetru på. „For itje
 óljæra,“ sette ein ny gjær til.

65. Med klede (ailede).

66. Glet lét ein „gå“ på leuge at det tok til a kiga i
 gilen (roster).

67. Ein avgjorde om ólet hadde „tædjæra“ med a kja
 eller om det auka i gilen. Her var det gammal
 rýmle ein gjærk eller.

68-69. Deu gjæra som forst, góyrorde ein i ein (gamal)
 i ein halmring. No túrka da til klempar som ein
 Reinare hadde på ei flaske eller i ein pot. Sumne
 hadde ei túrka griseblöse a ha henne i. „Da
 sto ho se lenje.“

Gjera seg ein om av og til. Var ein rett for at ho hest på å "tøpe se", på "friska" ein henne. Det gjorde ein ofte med, sirop - eller sukker volu. Da fløyte ein henne ut til ny ætting - og let henne tørka att. Men det var ikkje mange som "tok" så arbeid."

70. Nei.

Gaueal gjør kvædde ein seg for å nytta. Så kvæde ein heller. Men det var ikkje alltid det var nokon som hadde frisk gjør, difor var det byggaet å vera sjølvhjelpue.

Bakergjær hadde ein lita trü på. "No e beire dau jera einj laga heime", meinte dei gauele.

72. Når det tok til å rige i gileu.

73. Når ølet var høvdy gjera, fylle ein det på tunner og kopper. Dette øskiedet vart kalla å "sjøtja opp." "Kanj hest på med oppsjøtja." "Kanj hadde rett "Rjettje opp."

Ølet måtte alltid "gå opp alle" på tunner. Sumt øl gjekk alltid lenger enn anna øl. Temperaturen gjorde vel mykje, "men da seg neste ut så stytte ein i da hadde sitt å seie o."

Var ølet godt, heit det i gileu på ein seg raud eller kvar bytte ein tok.

74-75. Når ein "stok opp", storka alle i hveit på ølet. Det var ei høgtidstænd. No ville ein røyra om ein hadde vore heppue med brygget. Alle som kom til gards, måtte få storka på "oppsjøtje," det var skam noko anna. På somme gardar var det vauky skik å gå med oppsjøtje."

76. Stokilde "oppsjøtje gilde" har eg aldri høyt om i vår bygd. Men "olsopene" passa jaulag på noi dei picke nokon "stok opp." Da gjorde dei seg dremd så dei kunne få seg ein stope.

Ein og annan hadde seg for skik å "hva"

(luta) var dei hadde fått ølet på tinnene.

77. Det var kjeldene at nokon bryggja i lag. Det var einast slike som «da va falligle'fy» som «bot» seg med - med ei vög malt.

Alle sette pi dra i å ha nok bryggjeleidne. Men det var ein heil haug, det. Og bryggjeleidna heist dei i «akt og dre.» lag høgpar ein gausling på ein gong: «Da va nokre slike skivvety, dei brukta bryggjeleytline te here vatten i.» For denne mannen tykket slikt vera meiningsplausst, mest som heilagbot.

78. Når ein bryggja, heist ein aldri ølgitte i Gjøddal, men alle som for fram om, fekk svara. Seby var dette såleis i jula. Det husemora nokon gå att i tane å svara nokon ho hadde, let ho vedkommande «leira iet jula», og let karane nokon gå i tane å få smaka ølet, var ordet det same.

Det var svært vanly «å gå på øllygd» i eldre tider. Då det leit fram til 1910, vart det rekna for ei skame. «Slikt jore bare, ølsopeine.» Der er ei koselig saga: På Lore - tveband hadde dei bryggja. Gjennom tinnit der hadde Kalstøfoeket gongveg. Ein dag brukta ein mann på Kalstø på, og då husebonden på tveband kom iet, på Kalstømannen: «E vilde vå bare reis e jever for lei.»

79. Det var som sagt vanly - ei skame å ~~stige~~ lata ein som kom til gard gå att, i tane å smaka ølet. «Hauj va på riske alle e jever ~~at~~ itje smake einj øldrope einj gong.»

80. Nei, tinnene og kaggane vart isjy fylte heilt. Flet måtte ha «gangrom.» Oftest var det om lag ei handbreidd ein hadde til bot. Evert isjy ølet opp att på tinnene, rekna ein det for dårlyg øl som det var nokre åfatt med. lag høgpar dei la øyna mid til tinnene og lydte. Var det ei firi skumming i hjerne, var bryggjarane «nøjde.»

Da sette dei my gjø til.

Når ein fylle öl på tinnene, sette ein ei stor trekt - "öltrekta" - i spinnsholet. Öltrekta pågjet som ein diger ætt med ei trekt elire i sine ender.

81. Gjet hadde ein mest i kjellaren. Ceie rekna med at der kunnne det haerdn. på svært lenge, seby om vinteren. Så jult lil giske hadde ein öl på rime gardar. Om rimearen var det verre. Så rime öl - vart det for heilt. Sume freista bruga det med å leggja mose (kvit mose) dunnka med næst oppkomne - pån kring tinnene.

82. Bruga ein det ikkje i kjellaren, tappa ein det i kruiser eller flasker og sette det i oppkomnevatn her og kvar på eigetomem.

G. Meirvingar og treer.

83. Gjet skulle vera brunt når ein tappa det. Og på mette det alltid "leggja på", d. v. s. frændhatten måtte toppa ölstaengeit. Gjost öl hadde ein lite trü på.

84. Ceie vauky har skulle verta i færelly "frændelot" av ei flæcke öl. Vart han ikkje det, så var ikkje öl gær i.

I frændhæip brukta "kjellarvæiner" mange knip. Han hadde jamusset to stoy öl, gøst öl og "lette öl." Fyrst het han kauskji gjestene få lette öl. Dei trüdde så at "ditta öle künde einj syga i se tö." Bratt fæst dei gøst öl, og så fæst han dei "jennie i lega" (me åb), og riddau var dei ikkje på tvinge på öl. "I ddyde dei."

85. Hadde ein gøst mall og bryggja rett, men fæst dily öl, trüdde mange dei var feige. "Da rev ikkje iet fj' e" skal bryggje meir."

86. Gøst öl sika ein å ha böte ti jol og ti ymse by. Ofte tala ein om at rime öl gjæst i "strotten" og rime i hovudet. Det var hovudet

ólet málle, ta. Gjekk det i kroppen, lita ein det
 inni. „Da va et stygt ól, da plo fóline umda eini.“
 „Da potasióle brass va 'gi drinkande, da i sat i
 Kroppa i mange daga.“

87-88. Ukjent.

89. Fa, dei fleste bryggja som málle. Kauderji var det
 for di grannane inni skulle vita det, eller kaud henda
 det botna i gamal gáttu.

90-91. Ukjent.

92. Det var alltid ei viss høgtid i garden dei málle
 og dogane ein bryggja.

By harv høijt fortalt at sume bryggjarar alltid
 slo kross over kídna for dei tok dei i brúð. Under
 botnen på dei fleste ílkídne var det og krossar,
 dei var innvotne med leikjarn.

By harv og hake meg fortelja at dei gamle „bar
 varme“ over ílkídna for dei vart tekne i brúð.

(„Í bera varme“ var det gamle som á kvitja
 ein epiteloge og fara kring (helst over) kídna
 med.)

95-96. På Garden Steinsel var det vanby at ein
 sette ei skál ól på hælaløftet til gardvoren
 (tinnvoren). Der stod det og ei oppreidd kug til
 hær, „tinnvorenge.“

På Heggheimsbakken sette ein ól i kúta til nissen
 julestau. Kaud furv og mest.

„Niminn Kalstad“ og „Gyra-Kristian“ slo ól på
 ákeren kvar gong dei tok opp, og dei gamle.

H. Mjød.

99-103. Mjød er utgjord stykket i Guddele.

Når ein tappa ól, freista ein alltid á fá på mykje
 „fräu“ (ekrau) som raíd var. Ílkídna ha ein drifv

16.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

allru þá hafa, mun eit godi, stýkji öpp i þá."

Náv ein tappa, diltva ein jarmt þá stauþet, for þá fukk ein meir, tí þá liggje þá."

Náv ein þauð öl, drakk ein fyrst av stauþet Gólv.

Þá þles ein þuimhalken vesa frá barden av stauþet og tok ein kúp. Sumu þa "Svá!" Þá flidde ein stauþet og þa: "Ve þú jure þá vel á smaka þá bryggje mitt."

Var det mykji þuim þá stauþet, þa gjerne hacc þá tok inest: "Da á godt öl þú he. É' ser þa liggje þá."